

УДК 37.011.33:784.1

DOI 10.31654/2663-4302-2020-PP-1-52-59

Дяченко Т. О.

магістр музичного мистецтва, викладач ДМШ м. Ніжин

Костенко Л. В.кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри вокально-хорової майстерності НДУ імені Миколи Гоголя**ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Стаття присвячена проблемі формування інтересу до вокально-хорової діяльності; розкрита сутність пізнавального інтересу як одного з найбільш значущих мотивів навчання, проаналізовані загальні причини зниження зацікавленості учнів до навчального процесу та визначені педагогічні умови їх вирішення.

Ключові слова: інтерес, пізнавальний інтерес, мотивація, мотиваційна сфера особистості, музична діяльність, вокально-хорова діяльність, педагогічні умови.

Постановка проблеми. Нові виклики сьогодення мистецької освіти пов'язані з об'єктивними вимогами суспільства до зростаючого покоління. Сучасні науковці та вчителі-практики обґрунтовують важливість цілісної духовно-світоглядної моделі навчання, виховання та розвитку творчої особистості, якій властиві прагнення та здатність до життєтворчості. Спрямованість на формування духовної культури, залучення до творчості, розвиток вроджених задатків є основними завданнями закладів позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку.

Музично-естетична діяльність у рамках навчально-виховного процесу мистецьких шкіл є одним із провідних засобів формування художнього світогляду, музично-естетичного смаку, почуття прекрасного, розвитку духовної сфери особистості. У даному контексті варто зазначити позитивний вплив хорового виконавства на розвиток гуманних почуттів і музичних здібностей учнів, розширення їх світогляду та кругозору, формування музичної культури.

На жаль, у деяких випадках діти, з гарними музичними здібностями, проявляють небажання займатися музикою, у них спостерігається зниження мотивації до навчальної діяльності, про що свідчать такі факти, як відсутність бажання відвідувати концерти, послаблення інтересу до занять хорового класу. Учні залишають музичні школи після 2–3-го року навчання, коли бажання займатися улюбленою справою підміняється примусом в силу відсутності інтересу до занять.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Філософи й соціологи (А. Айзикович, Л. Архангельський, Г. Гак, Г. Гегель, А. Здравомислов, І. Кант, Ю. Фохт-Бабушкін, Ю. Шаров), аналізуючи природу інтересів, їхню сутність, обґрунтували необхідність розуміння ролі і значення інтересу у вихованні особистості. Це дало висновок про те, що категорія "інтерес" є своєрідним виявленням ставлення особистості до предмета, об'єкта або явища дійсності.

Інтерес є рушійною силою, яка спонукає людину до здобуття нових знань і опанування новими вміннями та навичками. Поняття інтерес розглядали психологи: Б. Ананьєв, В. Асєєв, Л. Виготський, П. Гальперін, М. Гамєзо, Л. Гордон, В. Давидов, Н. Добринін, Б. Додонов, Д. Ельконін, Д. Карнегі, Г. Костюк, Н. Левитов, О. Леонтєв, А. Маслоу тощо.

Педагогічні засади формування інтересу досліджували: Л. Антипова, А. Архипов, Г. Байдельнова, Н. Бібік, Л. Божович, І. Гербарт, С. Гончаренко, Б. Друзь, І. Зимня, О. Киричук, А. Ковальов, Я. Коменський, Г. Кульчицька, А. Леві, Л. Лохвицька, І. Підласий, О. Савченко, С. Соловейчик, В. Сухомлинський та інші.

У сучасній музичній педагогіці проведені дослідження щодо проблеми формування інтересу в царині музичного мистецтва, у якій музичний інтерес розглядається як спрямування особистості на осягнення музичного мистецтва через активний порив до музичної діяльності (Ю. Алієв, О. Апраксина, Л. Арчажнікова, А. Болгарський, О. Бурліна, Н. Гришанович, О. Дем'янчук, С. Жуков, З. Морозова, А. Паламарчук, Г. Плєсніна, Г. Стулова, Е. Цибуля).

Актуальність та недостатній рівень розробки визначеної проблеми в теорії музичної педагогіки та шкільній практиці спонукала розглянути формування інтересу саме до вокально-хорової діяльності.

Постановка завдання – полягає у виявленні педагогічних умов формування інтересу до вокально-хорової діяльності в учнів мистецьких шкіл.

Виклад основного матеріалу. Поняття "мотивація" (від лат. *moveo* – рухаю) визначається як система стимулів або мотивів, спонук поведінки та діяльності людини [5, с. 92]. Проте загальноприйнятого та чіткого означення терміну "мотивація" немає.

Під мотивацією розуміють особливий стан людини, що спонукає її до дії, є стимулом для вирішення конкретних завдань та виконання певної роботи. Власне, мотивація забезпечує зацікавленість індивіда в реалізації чогось.

Існують різні погляди щодо цього поняття. Мотивацію розглядають як [3, с. 347]:

- 1) сукупність мотивів (К. Платонов);
- 2) сукупність факторів, що визначають, спрямовують, підтримують поведінку (Ж. Годфруа, К. Мадсен);
- 3) дію мотиву, механізм, який визначає утворення, напрям і способи здійснення певних форм діяльності (І. Джидарьян);
- 4) процес психічного регулювання конкретної діяльності (М. Магомед-Емінов);
- 5) сукупність процесів, які відповідають за спонукання та дію (В. Вілюнас);
- 6) динамічний процес створення мотиву – основи вчинку (Є. Ільїн).

Таким чином, враховуючи висновки науковців, можна виділити два основні значення поняття "мотивація":

- як комплекс чинників, що зумовлюють активність суб'єкта та вказують спрямованість людської поведінки. Сюди відносять потреби, наміри, мотиви, інтереси, цілі, устремління;

- як характеристику процесу, що забезпечує активність поведінки на певному рівні, тобто вмотивованість [9, с. 217].

І. Підласий вважає, що мотивація є динамічним процесом і має засновуватись на мотивах, що спонукатимуть до певних вчинків та дій [8]. Саме мотив діяльності є вирішальним фактором у досягненні поставленої мети, незалежно від рівня його усвідомлення.

О. Савченко виокремлює низку мотивів (різних за змістом, тривалістю дії та силою впливу), що визначають характер ставлення сучасних учнів до навчання: бажання заслужити схвалення вчителя, почуття обов'язку, страх покарання, бажання порадувати батьків, звичка виконувати вимоги батьків (вчителів), прагнення ствердитися в класі, пізнавальний інтерес, честолюбство, бажання отримувати відмінні оцінки [9, с. 225]. Вказані мотиви виступають внутрішніми рушійними силами навчально-пізнавальної діяльності особистості й детермінантами її результативності.

Комплекс мотивів, що здійснюють функцію спрямування, спонукання та регулювання діяльності, створює мотиваційну сферу особистості. Мотиваційна сфера особистості складається з системи спонукань – потреб, мотивів, інтересів, диспозицій тощо. Їх одночасно називають мотиваційними змінними, елементами, детермінантами, компонентами структури мотивації або мотиваційних утворень.

Педагоги (С. Гончаренко, І. Підласий, О. Савченко), спираючись на процесуальну та змістову сторону теорії мотивації, внаслідок цього знаходять чинники активізації музичної діяльності учнів.

Серед багатьох факторів, що впливають на мотивацію музичної діяльності, психологи та педагоги-дослідники виділяють інтерес як один із важливих спонук. Для даної діяльності важлива наявність високого рівня пізнавальних мотивів (інтересів).

Так, на думку С. Парфілової, інтерес спонукає та змушує особистість знаходити способи і шляхи задоволення внутрішньої потреби.

І. Підласий підкреслював, що в якості мотивів музичної діяльності учня в тісному взаємозв'язку виступають потреби й інтереси, прагнення й емоції, установки й ідеали. Тому, на думку науковця, мотиви – це складні динамічні системи, за допомогою яких відбувається оцінка альтернатив та аналіз, прийняття рішень та здійснення вибору [7, с. 118].

У вітчизняній психології та педагогіці існують різні підходи щодо визначення поняття "інтерес". В Українському педагогічному словнику **інтерес** (лат. *interests* – має значення, важливо) – це емоційний вияв пізнавальних потреб людини, що реалізується через спрямованість людини на певні об'єкти, прагнення глибше і повніше їх пізнати. Наявність інтересів виступає сприятливим підґрунтям діяльності, навчання. Задоволення інтересу не призводить до його згасання, а викликає нові інтереси, що тотожні більш високій мірі пізнавальної діяльності [2, с. 147].

У широкому значенні під поняттям "інтерес" розуміють зосередження уваги особистості на конкретному об'єкті та спрямування її в цілому, інтерес показує рівень активності особистості, наприклад, наявність запитань з боку школяра, утримання уваги під час навчальної діяльності, вияв позитивних емоцій, високий темп роботи. [1, с. 4].

Науковці в галузі психології (Л. Божович, С. Рубінштейн тощо) підкреслюють важливість розмежовувати інтерес до пізнання (власне, пізнавальний інтерес) й інтерес до конкретної діяльності (в межах нашого дослідження вокально-хорова діяльність).

Основні етапи розвитку пізнавального інтересу виокремлені таким чином:

- 1) створення ґрунту для появи пізнавального інтересу – тобто підготовка умов, які впливають на виникнення жаги до знань та відповідного виду діяльності;
- 2) формування позитивного відношення до навчального предмета, діяльності;
- 3) організація діяльності, яка впливає на формування справжнього пізнавального інтересу [10, с. 74].

О. Ковальов простежує взаємний зв'язок між утворенням інтересу та конкретними потребами особистості. Вчений звертає увагу на те, що потреба може бути основою для формування інтересу, так і сам інтерес може перетворитися на потребу. Потреби й інтереси взаємопов'язані між собою, але вони не тотожні. Потреби сприяють виникненню мотивів та інтересу. Пізнавальні потреби виявляються як певний сигнал про незадоволеність особистості наявним рівнем знань, як прагнення до глибшого, детальнішого вивчення навчального матеріалу [4].

Отже, **формування інтересу** – це замкнений автоматичний процес, який спричинений соціальним оточенням, характером і сферою діяльності індивіда, навчально-виховними процесами, які містять особливі способи пробудження інтересів, колективом, активністю самої людини, її роллю, позицією і місцем, яке вона займає у колективі [11, с. 239].

Відмінність інтересу до музичного мистецтва, зокрема вокально-хорового, від загального інтересу полягає у вибірковій спрямованості психофізіологічних процесів, що зумовлюють потребу в отриманні естетичних вражень, викликають емоції та почуття, образну уяву та впливають на виникнення сприятливих умов для творчого мислення.

Специфічна особливість музичного інтересу учнів виявляється саме в почуттєвому сприйнятті музики, що пов'язане із відповідними емоціями, а не із поняттєвою інформацією. Цілеспрямованість на розвиток емоційної сфери особистості може сприяти утворенню неусвідомленої музичної потреби, що проявляється як реакція на емоційну привабливість музики [9, с. 145].

Хорове мистецтво, як одне з найдоступніших видів музичної діяльності, дає широкі можливості для збагачення духовного світу школяра, для його всебічного розвитку та становлення музичного інтересу.

Важливе місце у формуванні інтересу до вокально-хорового мистецтва належить конкретним умовам навчання в загальноосвітніх та мистецьких школах. Чіль-

ною є думка Н. Морозової, котра вважає, що "для виникнення й розвитку інтересу необхідно виконати певну кількість попередніх умов. Такими умовами є:

- створення сприятливих матеріальних передумов (обладнання уроку);
- забезпечення найнеобхіднішими попередніми знаннями й уміннями;
- підготовка психологічних передумов у вигляді позитивного емоційного ставлення до діяльності, свідомого ставлення до предмета, розуміння його практичного значення..." [6, с. 5].

З метою визначення педагогічних умов та рівня сформованості інтересу до вокально-хорової діяльності, ми провели констатуючий зріз, у якому взяли участь 106 учнів мистецьких шкіл м. Ніжина: молодшого хору "Промінець" (21) та старшого хору "Сяйво" (33) ДМШ; молодшого хору "Соняшник" (24) та старшого хору "Лілея" (28) Ніжинської мистецької школи при КВНЗ "Ніжинського коледжу культури і мистецтв імені Марії Заньковецької".

У ході дослідження ми проводили: анкетування, індивідуальні бесіди з вихованцями хорових колективів, інтерв'ю з керівниками хорів; використовували метод спостереження на практичних заняттях (репетиціях), аналізували концертні програми та виступи хорових колективів.

У процесі ознайомлення з матеріально-технічною базою ДМШ і школи мистецтв, ми переконалися, що кожний хоровий колектив має просторі, затишні аудиторії для проведення репетиційної роботи. Вони обладнані зручними стільцями та підставками, квітами, стендами з методичними матеріалами, фотографіями, що фіксують знаменні події колективу, виставлені концертні афіші та дипломи перемог на конкурсах та фестивалях. Всі колективи мають яскраві концертні костюми, перкусійні інструменти, хорові партитури тощо.

Успішність навчального процесу багато в чому визначається змістом навчання, складеного на основі ціннісних орієнтацій не тільки диригента-хормейстера, а й учнів. У цьому випадку поступово сам процес навчання може сприйматися хористами як естетична цінність. Правильно підібраний навчальний репертуар в поєднанні з вокально-хоровими вправами створює умови для саморегуляції голосоутворення і поглиблення музичного сприйняття, що сприяє природному процесу розвитку співочого голосу і слуху учнів. І тільки в цьому випадку буде формуватися емоційно-позитивне ставлення учнів до навчання хоровому співу, що є запорукою ефективності їх подальшого інтелектуального, емоційного й естетичного розвитку.

Репертуар хорового колективу безпосередньо впливає на формування інтересу до вокально-хорової діяльності в учасників як молодших хорів, так і в старших. Підтвердженням цього є низький відсоток учнів, які на питання *"Наскільки важливим для вас є виконувати пісні, які вам подобаються?"* вказали, що їм байдуже, які твори виконувати (лише 13 % вихованців хору "Промінець" і 8 % – "Сяйво", а також 0 % – серед учнів "Соняшник" і "Лілея"). Тому при виборі навчального репертуару керівники хорових колективів враховували рівень естетичного розвитку своїх вихованців, їх смаки, інтереси, естетичні ідеали та можливості сприйняття з позицій загальнодидактичних і специфічних принципів навчання.

Вивчення репертуару даних хорових колективів дало можливість констатувати, що твори відрізняються високим ідейно-художнім рівнем; характеризуються широким тематичним діапазоном; жанровою та стилістичною різноманітністю.

Інтерв'ю з керівниками хорів підтвердило, що репертуар, є доступний для виконання, з точки зору їх вокально-технічних можливостей та високохудожній, що таким чином розвиває музичне сприйняття і естетичний смак хористів, формує інтерес до занять і емоційно-позитивне ставлення до навчального процесу.

У межах проведеного дослідження позиція *"До хорового мистецтва я відчуваю інтерес"* є найбільш цікавою, оскільки вона безпосередньо засвідчує наявність чи відсутність інтересу до вокально-хорової діяльності. *Завжди та майже завжди* відчувають інтерес під час заняття хорового класу 64 % школярів "Промінця", 75 % – "Лілея", 100 % – "Соняшника" та "Сяйва".

Включення пластичних рухів до вокально-хорової роботи подобається хористам, сприяє утворенню та підтриманню інтересу до даного виду діяльності. Так, на твердження *"Під час заняття мені подобається працювати над постановкою пісні"*

(рухи)?" ми отримали результати у такому співвідношенні: 81 % подобається серед учнів хору "Промінець", 100 % – "Соняшника", 100 % – "Сяйва", 73 % – "Лілея". Отже, включення елементів різних мистецтв, зокрема хореографічного та театраль-ного, викликає позитивний емоційний відгук у дітей різних вікових категорій. Найбіль-ший відсоток виявився в тих хорових колективах, які здійснюють масштабну концертну діяльність. У зв'язку з чим, отримане співвідношення результатів дає підстави стверджувати, що у формуванні інтересу до вокально-хорової діяльності велику роль відіграє активна концертно-виконавська діяльність.

Концерт у житті дитячого хору для кожного маленького артиста це щось своє особливе, таємне. Одна дитина сприймає концерт з цікавістю, а друга – з великим захопленням. Можна сказати з упевненістю, що жодна дитина ніколи не залишиться байдужою до концертного виступу. Для юного артиста – це, перш за все, яскраве, барвисте враження, це радість, випробувавши яку в дитинстві, вже ніколи не забудеш.

Концертні виступи – не самоціль, але найважливіший стимул творчого життя. Одержані результати на питання *"Наскільки важливим для вас є виступати на концертах?"* підтверджують хористи в анкетних відповідях: 82 % молодших учнів "Промінця" та 100 % "Соняшника", які залюбки виступають у хорі на концертах та конкурсах, серед старших учнів "Сяйва" та "Лілея" таких відповідно – 100% та 92 %.

Комунікація з іншими дітьми відіграє велику роль у житті школярів. Завдяки комунікації з'являються нові знайомі та друзі, що позитивно впливає на подальшу їх адаптацію в соціумі та комфортне перебування на занятті. Наявність можливості спілкуватися з однолітками є однією з ключових умов у формуванні інтересу школярів до вокально-хорової діяльності, особливо для дітей підліткового віку, оскільки, спілкування для них є провідною діяльністю. Тому, опираючись на одержані відповіді дітей на твердження *"Я відвідую хор, тому що на цих заняттях є можливість спілкування з однолітками"*, показники щодо дотримання умов для міжособистісної комунікації, а саме в учнів молодших хорів "Промінець" – 73 %, "Соняшник" – 67 % та старших "Сяйво" – 97 % і "Лілея" – 100 %, говорить про те, що в цих хорах дотримуються цієї умови.

Пробудженню інтересу сприяє створення традицій хорового колективу: обрання старости хору та його замісника, святкування дня народження, поздоровлення зі святами, особистими успіхами, творчими досягненнями, проведення вечорів відпочинку та екскурсій, поєднання спільного перебування учасників хорового колективу в літніх таборах, курортних базах із репетиційною роботою. Так, наприк-лад, традицією старшого хору "Сяйво" є щорічне проведення хорових репетицій під час організованого спільного дозвілля на базі відпочинку Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Як результат виховної роботи, на запитання: *"Чи відвідували б ви хор, якщо б це був обов'язковий предмет? Так / Ні, Чому?"* серед учнів молодшого хору "Промінець" відповідь "так" становить – 82 %, "ні" – 18 %, в учасників хору "Соняш-ник" – "так" – 100 %. Найпоширеніші обґрунтування позитивної відповіді учасників обох хорів наступні: *"мені дуже подобається відвідувати ці уроки; це цікаво"; "я дуже люблю співати; для мене це важливий предмет"; "це корисно для мого розвитку"; "у нас гарна і добра вчителька"*. Негативну відповідь 18 % хористів молодшого хору "Промінець" вбачають у простому небажанні відвідувати хор.

На це ж питання учасники старшого хору "Сяйво" відповіли: "так" – 100 %; у хорі "Лілея" відповідь "так" – 75 %, "ні" – 25 %. Учні старших хорів "Сяйво" та "Лілея" аргументували відповідь "так" наступним чином: *"це цікаво"; "мені це дуже подобається"; "для саморозвитку"; "для розвитку вокальних здібностей"; "приносить задоволення"; "подобається брати участь у конкурсах та фестивалях"; "подобаеться подорожувати"; "можливість спілкування з однолітками"*. Так, відповіді у вільній формі підтверджують наші висновки, які зазначені вище.

Багатьма важливими компетентностями повинен володіти спеціаліст, який присвятив себе хормейстерській діяльності. Крім ґрунтового знання предмета, він повинен знати педагогіку, вивчити анатомію, бути психологом, який розуміє душев-ний стан своїх учнів. Від його загальної культури і знань багато в чому залежать світогляд, моральні й естетичні принципи учасників дитячого хорового колективу.

На думку вихованців молодших хорів "Промінець" і "Соняшник", диригент хору повинен бути: "добрим", "спокійним", "красивим", "професійним", "уважним", "розумним", "обережним у ставленні до дітей", "охайним", "веселим", "цікавим", "хорошим", "освіченим", "гарною людиною", "людиною, яка володіє голосом", "вчителем, що вміє пояснювати", "бути гарним педагогом".

Учні старшого хору "Сяйво" виділили наступні якості керівника хору: "хороший", "відданий хору", "цікавий, музикальний", "спокійний", "ввічливий, добрий, уважний", "розумний, освічений", "має почуття гумору", "стильний", "проявляє любов до дітей", "професійний", "має гарні вокальні дані", "відповідальний", "організований", "вміє добре пояснювати матеріал", "веселий, позитивний", "справедливий".

Цікавим є той факт, що деякі вихованці хору "Сяйво", як приклад і уособлення якостей керівника хору, вказали саме їхнього очільника – хормейстера з великим педагогічним досвідом, заслуженого працівника культури України Сергія Голуба.

Отже, з цього робимо висновок: важливим фактором, що сприяє формуванню інтересу та розвитку творчих здібностей школярів, є естетичне виховання, що здійснюється та залежить від особистості педагога-хормейстера.

На запитання: "Якби я була диригентом, що б я змінила / зробила?" серед учнів молодшого шкільного віку, які співають у хорових колективах "Промінець" та "Соняшник" найяскравішими є наступні відповіді: "я б любила дітей"; "придумала більше ігрових завдань"; "вчила більше цікавих вправ"; "вчила нові розспівки"; хвалила б учнів"; "більше власних показів інтонаційних складностей у творі", "все залишила би без змін". Хочемо зазначити, відповідь "залишила так, як є" вказали 27 % молодших школярів хору "Промінець" та 89 % – "Соняшник", що свідчить про креативність та педагогічну майстерність М. Батрак, керівника хору "Соняшник", а отже, засвідчує роль особистості диригента та його типу темпераменту. Респонденти підтвердили думку видатних теоретиків у галузі музичної педагогіки про те, що диригент-хормейстер, керівник дитячого колективу повинен бути професіоналом своєї справи, мати фахові компетентності, володіти почуттям гумору, ерудицією, бути відданим обраній справі.

Проведене дослідження дало змогу вивести педагогічні умови, необхідні для формування інтересу до вокально-хорової діяльності, які можна поділити на дві групи: організаційні та методичні.

До організаційних ми відносимо:

- забезпечення матеріально-технічної бази хорового колективу (відповідне приміщення, концертні костюми, наявність перкусійних інструментів, хорові партитури тощо);
- правильно підібраний **репертуар** хорового колективу, що відповідає основним дидактичним принципам: посильності, різножанровості, художньої цінності, орієнтованості на художні смаки вихованців хорового колективу;
- активна **концертно-виконавська** діяльність;
- наявність **традицій колективу**, що створюють умови для особистісного спілкування з однолітками та дітьми різного віку;
- висока компетентність **диригента-хормейстера**, від якого залежить розвиток дитячого хорового колективу, як творчої одиниці, так і кожного окремого його учасника.

До методичних:

- використання різноманітних форм репетиційної роботи;
- використання педагогом-хормейстером методичної наочності; проведення аналогій, порівнянь, для розвитку асоціативного мислення хористів, у процесі роботи над образною сферою творів;
- переважання інтерактивних методів навчання; впровадження музично-дидактичних ігор у репетиційний процес, танцювальних елементів, театралізації, музичних інструментів.

Висновки. Ми констатуємо, що основою особистісного зростання дитини є мотивація, що являє собою динамічний процес переходу потреби у мотив, при якому відбувається усвідомлення й обґрунтування дій, які спрямовані на задоволення потреби.

Інтерес як категорія мотивації учнів, пов'язаний з активізацією музичних здібностей, виступає головним психологічним і спонукальним фактором успішного оволодіння хоровим мистецтвом.

Відтак головними завданнями педагога у позашкільних мистецьких закладах є створення належних умов для формування, підтримання та збереження позитивної мотивації школяра до вокально-хорової діяльності та максимального розкриття його творчих можливостей.

Перспективи подальших досліджень. Ми розглянули лише один аспект формування мотивації до вокально-хорової діяльності як однієї з провідних видів музичної діяльності. У цілому проблема формування мотивації до даного виду діяльності недостатньо розроблена і може бути темою для подальших досліджень.

Література

1. Бондаревський В. Б. Виховання інтересу до знань і потреби до самоосвіти: книга для учителя. Москва: Просвещение, 1985. 144 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 374 с.
3. Заря Л. О. Методика формування інтересу молодших школярів до музики з використанням мультимедійних технологій: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. *Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова*. Київ, 2013. 200 с.
4. Ковалев А. Г. Психология личности: учебное пособие. Москва: Просвещение, 1970. 391 с.
5. Краткий психологический словарь / Л. А. Карпенко, А. В. Петровский, М. Г. Ярошевский. Москва: Политиздат, 1985. 431 с.
6. Морозова Н. Т. Учителю о познавательном интересе. *Психология и педагогика*. 2009. № 2. С. 5–6.
7. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: підручник для студентів педагогічних факультетів. Київ: Абрис, 1997. 416 с.
8. Хоменко Л. В. Формування мотивації як умова фахової підготовки студентів педагогічних коледжів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти*: зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 20 (25). С. 117–122.
9. Шапар В. Б. Психологічний тлумачний словник. Харків: Прапор, 2004. 640 с.
10. Щукина Г. И. Актуальные вопросы формирования интереса в обучении. Москва: Просвещение, 1984. 145 с.
11. Мендерецький В., Шуліка В., Дмитрук С. Розвиток пізнавального інтересу як психолого-педагогічна проблема. 2012. Ч. 4. С. 237–245. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/-znpudpu_2012_4_33 (дата звернення: 09.03.2019).

References

1. Bondarevs'kyj V. B. (1985) *Vykhovannja interesu do znan' i potreby do samoosvity: knyha dlja uchytelja* [Education of interest in knowledge and the need for self-education: a book for teachers]. Moscow: Prosveshchenije. 144 p. (In Ukrainian).
2. Honcharenko S. U. (1997) *Ukrayins'kyj pedahohichnyj slovnyk* [Ukrainian pedagogical dictionary]. Kyiv: Lybid'. 374 p. (In Ukrainian).
3. Zarja L. O. (2013) *Metodyka formuvannja interesu molodshykh shkoljariv do muzyky z vykorystannjam mul'tymedijnykh tekhnolohij*. Dys. kand. ped. nauk [Method of forming the interest of junior students to music using multimedia technologies. PhD ped. sci. diss.], Kyiv, 200 p. (In Ukrainian).
4. Kovalev A. G. (1970) *Psikhologija lichnosti: uchebnoje posobije* [Psychology of personality: a training manual]. Moscow: Prosveshchenije. 391 p. (In Russian).
5. Karpenko L. A., Petrovskij A. V., Yaroshevskij M. G. (1985) *Kratkij psikhologicheskij slovar'* [Brief Psychological Dictionary]. Moscow: Politizdat. 431 p. (In Russian).
6. Morozova N. T. (2009) *Uchitelju o poznavatel'nom interese* [For teacher about cognitive interest]. *Psikhologiya i pedagogika* [Psychology and pedagogy]. no. 2. pp. 5–6. (In Russian).
7. Savchenko O. JA. (1997) *Dydaktyka pochatkovoji shkoly: pidruchnyk dlya studentiv pedahohichnykh fakul'tetiv* [Primary school didactics: a textbook for students of pedagogical faculties]. Kyiv: Abrys. 416 p. (In Ukrainian).
8. Khomenko L. V. (2016) *Formuvannja motyvatsiji jak umova fakhovoji pidhotovky studentiv pedahohichnykh koledzhiv* [Formation of motivation as a condition of professional training of students of pedagogical colleges]. *Naukovyj chasopys Natsional'noho*

pedagogichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serija 14: Teorija i metodyka mystets'koji osvity: zb. nauk. prats'. Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova. Vol. 20 (25). p. 117–122. (In Ukrainian).

9. Shapar V. B. (2004) Psykholohichnyj tlumachnyj slovnyk [Psychological explanatory dictionary]. Kharkiv: Prapor. 640 p. (In Ukrainian).

10. Shchukina G. I. (1984) Aktual'nyje voprosy formirovanija interesa v obuchenii [Actual issues of interest in learning]. Moscow: Prosveshchenije. 145 p. (In Russian).

11. Menderets'kyj V., Shulika V., Dmytruk S. (2012) Rozvytok piznaval'noho interesu jak psykholoho-pedahohichna problema [Development of cognitive interest as a psychological and pedagogical problem]. P. 4. p. 237–245. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpudpu_2012_4_33 (accessed 09.03.2019). (In Ukrainian).

Diachenko Tatyana

master of Musical Art, teacher at the Children's Music School in Nizhyn

Kostenko Lyudmila

Ph.D. in Pedagogical Sciences, professor, head of the department of vocal and choral skills Nizhyn Mykola Gogol State University

FORMATION OF INTEREST IN VOCAL-CHORAL ACTIVITY

The article is devoted to the problem of interest formation in vocal and choral activity; the results of approaches that aimed to define and clarify the concept of "interest" and "motivation" in the psychology and pedagogy field is highlighted; the essence of cognitive interest as one of the most significant motives of studying, the formation of which creates a reliable and solid basis for a schoolchild's personality development is disclosed; the current problems of reducing schoolchildren interest in the educational process and effective ways to solve them are presented; it is determined that one of the effective means of forming the interest and organization vocal and choral activity in school of arts is the music didactic game.

The article presents the results of the statement section of the formation level of interest in vocal-choral activity of students of arts schools was carried out. Members of children's choirs in Nizhyn took part in the research, namely: schoolchildren of the junior choir "Prominets", pupils of the senior choir "Siajvo" of the Children's Music School and singers of the junior choir "Soniashnyk", schoolchildren of the senior choir "Lileja" of the School of Arts. Based on its results, pedagogical conditions for the formation of interest in vocal and choral activity are given.

Key words: interest, cognitive interest, motivation, motive, motivational sphere of personality, musical activity, vocal-choral activity, choir, pedagogical conditions.